

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre. . . . 6 korona.
Egy évi száma ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendkívül alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:

Városi közlevéltár (városház,
földszint 7. sz. kőc. küldendő
a kéziratok.)

KIADÓHIVATAL:

Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. (Küldendő az előfizetési díjak és hirdetések.)

KÖZGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** — Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.**

Szegényügyünk rendezése.

— Második közlemény. —

(K.) Lapunk legutóbbi számában a szegényügy rendezéséről írtunk és megemlítettük, hogy mindaddig nem lesz e téren való munkálkodásunk eredményes és az igazi szegényekre áldásos, míg a szegényügy összes számai egy kézbe nem jutnak össze. Ez pedig a mi viszonyaink közepett csak akkor és úgy lehetséges, ha egy szegényügyi osztályt vagy hivatalt állítunk fel az újonnan életbelépő szervezeti szabályzat keretében.

Ne ijedjen meg senki ezen új ügyosztály felállításától. Ne pedig azért, mert sokba nem kerül és bőven megtérül abból a megtakarításból, melyet egy szervezett ügyosztály segítségével a mostani segítségért elvonhatunk. Kimutattuk múltkor írott cikkelyünkben, hogy a mostani rendszertelen segélyezések nemcsak sok pénzt emésztenek fel, hanem nem is segítenek a valódi szegényeken, vagyis éppen azokon, akik a város támogatására rá vannak utalva.

De bizonyítsanak a számok. Az általunk javasolt szegényügyi osztály személyzete állana: a szegényügyi felügyelőből, akinek lehetne tiszteletbeli tanácsnoki címet adni és két írnokból, vagy egy rendes írnokból és egy napidíjasból. A felügyelő kapna 3200 korona fizetést és 700 korona lakáspénzt, az írnok 1600 koronát és 400 korona lakáspénzt és a napidíjas írnok 1200 koronát, vagyis a szegényügyi osztály 8100 koronába kerülne. A szegényügyi osztály törzskönyvet vezetne az összes jelentkező és segélybe részesülő szegényekről, összeköttetésbe lépne a városunkban áldásosan működő jótékony egyesületekkel, megtudná ezektől, hogy kiket és mily összeggel segítenek, miáltal elérkélhetné azt, hogy egyes élelmesebb és az emberi könyörületet mintegy mesterségesen szegényítő szegények nem három-négy helyről kapnának támogatást, hanem helyettük a most esetleg mindenünnen elutasított szegények is jutnának valamelyes segítséghez. A szegényügyi felügyelő személyzetével, de maga is személyesen győződnék meg időnként a törzskönyvezett szegények állapotáról és életviszonyairól. Tapasztalataikat feljegyeznék a törzskönyv megfelelő rovataiba, ahol a segítségre már nem volna szükség valamely kedvező változás beálltával, ott a segélyezés megszűntetnék vagy mérsékelnék, ott pedig, ahol a nyomor talán betegséggel tetőződnék, a segítséget felomelnék; ha arról győződnének meg, hogy a segélyezettnek olyan hozzátartozói vannak, akik az ellátásra kötelezhetőek, ezek gondjaira bíznák őket, lakásait nyilván tartanák, a szegényeket lakásuk bejelentésére köteleznék; a magányos, elerőtlenedett szegényeket a kaptányházba utalnák, egyszóval a saját szemükkel itélnék meg, hogy kit keresztyéni kötelesség segíteni és kik azok, akik érdemtelenség a támogatásra.

A szegényügyi felügyelő ügyelne fel a városi szegényházra is, mert a szegények segítése és a szegényház ügyei ez esetben szervi összefüggésben volnának egymással. Nézetünk szerint helyes is volna a kulturális ügyosztályt a szegényház felügyelettől megszabadítani, mert ennek az ügyosztálynak annyit tennivalója van és már most is annyira túl van terhelve, hogy méltányos leemelni vállalairól a szegényügyet, mely ma már egy ilyen nagy városban, ha jól akarjuk azt kezelni, egy egész embert kíván, sőt többet, egy kis ügyosztályt.

De más is elérnénk ezen ügyosztály felállításával és szervezésével. Nevezetesen azt, hogy az időről időre jelentkező, a sors mindennapi csapásaitól sújtott szerencsétlenek nem ödöngölnének folytonosan a városház folyosóján irgalomért esdekelve, sokszor jajgatva, fásva, dideregve. Ezekkel a szerencsétlen alakokkal nap nap mellett találkozunk a polgármesteri szoba előtt és a polgármesteri titkárt tudnánk megmondani, hogy mennyi baja van ezekkel az esdeklőkkel. Mennyi időt vesz el az elnöki iroda személyzetétől ezek panaszaik meghallgatása, vagy elutasítása, ha éppen pénz nincs a kasszában. Sokszor egy egész csapat gyerek ül a folyosó hideg márvány kővén és hamindentől eltekinünk is, már csak a rend nézőpontjából is helytelennek kell tartanunk az ily módon való segélyosztályt.

Hát még mennyi visszaélés történik az ünnepek előtt való pénzosztogatással. Az élelmesebb háromszor is visszateér, míg a szegényebb elhuzódik és mikor rákerülne a sor, mert nem tud és nem akar túlekedni, már nem kap semmit. Kétségbeesésében aztán hová menjen a jámbor, felmegy a városházára, egyenesen az elnöki irodába, ott természetesen elutasítják azzal, hogy miért nem ment oda, ahol a pénzosztás volt és így tovább.

Ezek az állapotok így nem maradhatnak és ezeken csakis úgy és akkor lehetne segíteni, ha a szegények ügyét egy külön ügyosztály vezetné. Ez által nemcsak egy kézbe futnának össze a szegényügy számai, hanem két hivatalt szabadítanánk meg attól, hogy a szegényekkel és azok ügyeivel vesződjének.

Az általunk javaslatba hozott szegényügyi osztály pénzt nem kezelne és nem osztana már csak azért sem, hogy annál több ideje legyen a szegények ügyeinek ellátására. A javaslatba hozott segélyezéseket kéthetenként beutaltatná a tanácsnak, vagy szegényügyi bizottságnak, az utalványokat aztán a szegények beváltának a házipénztárnál a hét bizonyos napján, kivéve az azonnal való segítségkelet, melyeket rögtön megkapnának — nem úgy, mint most, midőn előbb kapitányságról-kapitányságra kell járniok, hogy valami segítséghez juthassanak.

Ily módon kezelve és vezetve a szegényügyet, aránylag kevesebbet költenék, haszontalanul nem dobánák ki a

pénzt és ismét aránylag sokkal több valódi szegényt támogathatnak.

Mivel pedig népünk a lelkiismeretlen emberek beszédére hallgatva még mindig fél a szegényháztól épp úgy, mint a kórházba menettelől, alkalmas módon, esetleg még a szószekekről is figyelmeztetni kellene azokat, akiknek a jó Isten és szegény voltukon kívül nincs senkijük és éle, tuderege, mindenkitől elhagyatottnak tengetik nyomorult életüket, hogy menjenek a szegényházba, hol egészséges élelemre, tisztességes ruhára és emberséges bánásmódra találunk a város jóvoltából nemesak, hanem lesz ott, aki, ha eljön utolsó percük, le fogja szemüket és átsegíti őket szeretettel az örökkévalóságba. Meg kell a szegényeknek magyarázni, hogy a mindenkitől elhagyatottnak valóságos mentstvára a városi szegényház és az oda való beutalástól csak azok félnek, akik inkább fájznak, éheznek, csakhogy ihassanak. Beesületes szegény hálás a szegényháztól vett jökért és csak nem régen halt meg ott egy szegény, de talpig beesületes öreg ember, aki még utolsó pillanatában is áldotta előttünk az Istent, a városi tanácsot és az intézet gondnokát, ki emberséges szeretetével sok keserűség közt átélt szomorú óráit felejtette vele.

Különböznél, de különösen Németországban a városok és községek a társadalom támogatásával végzik a szegénygondozást. Valamikor talán nálunk is be fog ez következni, most még azonban úgy vagyunk, hogy a társadalom ad segítséget, szívesen ad pénzt is a szegények gyámolítására, ügyükkel azután nem törődik, hanem azt a városi tanácsra vagy az emberbaráti intézetekre bizza. Hogy pedig mily áldásos a társadalom együttműködése a városi hatóságokkal és községekkel e téren, mindenki meg fog győződni, ha lapunk legközelebbi számában figyelmére méltatja például Drezda szegénygyeinek vezetését.

A debreceni egyetem tervezete.

A debreceni főiskola akadémiai tanácsa által tárgyalási alapul elfogadott javaslat.

— Irta: Kun Béla dr. jogtanár.

— Folytatás. —

A konvent által elfogadott ezen Dóczy-féle munkálat szerint a három fakultásos debreceni protestáns egyetem — a tiszántúli egyházkerület 1903. évi határozatának megfelelőleg — a theologiai karon 7, a jogi karon pedig 10 tanszék szervezotének. A bölcsészeti karon ellenben az egyházkerületi határozatban kontemplatív 15 helyett legalább 19 rendes és 12 rendkívüli tanszékre volna szükség, amiből 11 rendes és 4 rendkívüli tanszék a bölcsészeti nyelvtudomány-történeti; — 8 rendes és 1 rendkívüli tanszék pedig a matematika-tervezettudományi csoportra esnék.

A bölcsészeti fakultásra nézve az így megszabott kereteknek megfelelő voltát nemesak Dóczy Imre kiváló szakértelme garantálja, hanem az a körülmény is, hogy a tanszékek beosztása teljesen megfelel a kolozsvári egyetemi berendezésnek. A bölcsészeti-nyelvtudomány-történeti csoportra itt (rendes és rendkívüli) összesen 15 tanszék kontemplatív, — ott 16 áll fenn, a 16-ik a román nyelv és irodalom. A matematika-tervezettudományi csoporton itt 9 tanszék van tervbe véve, ott 10 van, — eggyel több az által, hogy ott a növénytanak két tanszéke van.

Ami azonban a kérdés anyagi részét illeti, ebben a tekintetben már vannak fogyatkozásai ezen munkálatnak. Így első sorban azért, mert — mint azt maga is hangsúlyozza — pusztán csak a személyi és évenkénti dologi kiadásokat veszi számításba, a szükséges beruházásokat pedig nem. Már pedig az minden kétségen felül áll, hogy a

mostani kollégiumi épület, ha belőle a főgimnázium kitélepített is, — még mindig ott maradván a tanítóképző intézet és a bennlakás — egy ilyen keretben tervezett egyetem befogadására nem alkalmas és hogy kivált a matematika-tervezettudományi szakcsoport létesítése igen nagy költségre kerülő intézetek berendezését teszi szükségessé. De az évi szükségletet megállapításához is szó fű, mert a tanári javalmazást kétséggel állami színvonalon kellene megállapítani s a Dóczy-féle munkálat csupán az alapfizetések, korpótlékok és lakáspénzeknél veszi ezt irányadóknak, ellenben figyelmen kívül hagyja az 1904. évi I. törvények alapján járó működési pótlékok, mely pedig ma már a törzsszűrés részeként tekintendő. A dologi kiadások is felettebb mérsékleten vannak számításba véve. Azonban így is 514,566 koronában van megállapítva a debreceni protestáns egyetem évi szükséglete, melyből e munkálat — a jövőedem összegere nézve a Bartha Béla-féle adatokat változatlanul elfogadván — 363,648 koronát tekint fedezetlennek.

A konvent ezt a munkálatot még 1905 novemberében a zsinat elé terjesztette, mely azt iskolaügyi bizottságának javaslata kapcsán 1906 március végén tárgyalta s az iskolaügyi bizottságnak a debreceni protestáns egyetem tervét elejtő javaslatát mellőzve. Sulyok István esperesnek gróf Tisza István által módosított indítványát fogadta el, amely szerint a zsinat hangsúlyozza, hogy végző célnak a debreceni egyetem létesítését tekinti, azonban a jelenlegi kedvezőtlen körülményekre tekintettel csupán arra utasítja a konventet, hogy a bölcsészeti fakultás ügyét készítse elő, még pedig — s ez a fő — nemcsak a létező alapok és nyereendő adományok figyelembevételével, hanem annak megfontolásával is, mi módon és mily mérben volna az egyetemes egyház ereje eme nagy cél elérésénél igénybe vehető.

Emez utasítás folytán az egyetemes konvent 1906. év ápril havában egyfelől megkereste a hazai ág. hitv. evang. egyház egyetemes gyűlését, hogy a magyar protestáns tanárképzés céljából hajlandó volna-e a debreceni főiskolában felállítandó bölcsészeti fakultás, mint protestáns tanárképző intézet alapjához, vagy évi fenntartásához hozzájárulni s az esetleges anyagi segélyért az intézetre milyen befolyást kívánna magának biztosítani, másfelől saját kebeléből egy öttagú bizottságot küldött ki, hogy az egyetemes református egyház anyagi erejének miként felhasználása tekintetében a jövő konventi ülésre tegyen javaslatot.

Lette valami eredménye az ág. evang. egyházhoz intézett felhívásnak, még nem lehet tudni. Hivatalos válasz eddig nem érkezett.

A konvent által kiküldött bizottság is csak a folyó év tavaszán fogja javaslatait előterjeszteni s eddig — ha ülésezett és határozott is — megállapodásai nem jutottak nyilvánosságra.

Nem volna teljes az egyházi hatóságok részéről a bölcsészeti fakultás anyagi erejének s általában a főiskola emelkedésének biztosítása érdekében tett lépésekről adott kép, ha fel nem említenék, hogy gróf Degenfeld József egyházkerületi főgondnok legújabban új értelmű javaslatot terjesztett az egyházkerületi közgyűlés elé, melyszerint azon évi 122,500 korona összegnek, mely a tiszántúli egyházkerületre a református egyház részére folyósított felment államszegélyből esik, évente 10%, a a bölcsészeti fakultás alapjára, 10%, a pedig a mostani akadémiai tanárok fizetésének kiegészítésére szolgáló alakra fordítassék, egyelőre tökéletesképen. Ezt az indítványt ez év tavaszán fogja tárgyalni az egyházkerületi közgyűlés és — mivel az egyházkerület egy egészen új jövedelmének miként felhasználásáról van szó — az elfogadást remélni lehet. Ez esetben évente összesen mintegy 25,000 korona fordítatnék a két megjelölt célra.

Az egyetemi bizottságok megalkotásának is lett valamely anyagi eredménye. Több helyen ugyan csak azért alakították azok meg, mivel a kerület közgyűlése elhatározta és bizony az ilyen kénszber bizottságok valódi sikeres propaganda teljesítésére nem alkalmasak. Több helyen azonban lelkesedéssel látnak feladatukhoz s csak a református egyház tagjai túlnyomó többségének nagy szegénye

s egyházi adóval kölönben is feleltébb megterhelte volna szolgálat akadályul, hogy a nagy céltól mérten jelentéke-nyebb eredményt el nem érhetnek.

A központi egyetemi bizottság pedig abból a felté-vel indult ki, hogy az ügy iránti érdeklődés sokkal inkább fölkelthető, ha már valamely tényleges eredményt lehet fölmutatni, azt a javaslatot terjesztette 1905 tavaszán az egyházkerületi közgyűlés elé, hogy három bölcsészeti tanácské-vel — amennyinek fenntartását a már létező alakok kétségkívül megbírálák — állítson fel s meg is jelölt olyan kiváló tudóst, akiket e három új tanácsokra megnyerni kel-lene az egyházkerületi közgyűlés ezt a javaslatot nem fogadta el, ami azzal az ígére néve szűk következmény-nyel járt, hogy Degenfeld József egyházkerületi főgondnok az egyetemi bizottság elnökségéről lemondott. Ez által — úgy látszott — holt pontra jutott az egyetem ügye, mert a kerületi közgyűlés a lemondást nem fogadta el, viszont a főgondnok azt nem vonta vissza s így az egyetemi bizott-ság — elnök nélkül — munkaképtelenné lett. Azonban, miután Debrecen város az általa tett 200,000 koronás alapítvány évi kamatainak azon időponttól kezdve folyósítá-át, mikor két újabb bölcsészeti tanács tényleg felállított, kimondotta, az akadémiai tanács arra kérte az egyházkerü-letet, hogy legalább ezt a két tanácsot, melyeknek egyike a magyar nyelv és irodalomé, másika pedig a classica philo-phiáé legyen, töltsé be és pedig a debreceni főiskola aka-adémiai tanárai jelenlegi fizetésénél nagyobb, tudniillik olyan fizetését, aminővel az állami és katolikus jogaka-adémiai tanárai vannak javadalmazva. Ezt az egyházkerü-let (1906. évi tavaszi, illetve őszi közgyűlésén) el is fogadta oly módon, hogy a két tanácsok javadalmának a Debrecen város alapítványa kamataiból nem fedezték részét a böl-csészeti fakultás eddigi alapjainak jövedelmeiből fogja fedezni. E határozat meghozatala után a főgondnok a ke-rületi közgyűlésen hozzá intézett kérelemre kijelentette, hogy az egyetemi bizottság elnöki tisztét most már ismét hajlandó betölteni. E szerint most már az egyházkerület egyetemi bizottsága ismét akcióképessé vált.

Közben azonban más irányú mozgalom is indult meg. Dr. Jászi Viktor 1906 szeptember havában a Debreceni Régi Újságban és a Debreceni Protestáns Lapban egy cikszorozatot közölt, amelyben arra hívja fel a figyelmet, hogy a debreceni egyetem létesítése első sorban Debrecen városnak első rangú, nemcsak kulturális, de anyagi érdeke is és arra konkludál, hogy éppen ez okból Debrecen város-ának kell az egyetemért sorompóba állani s érdemes a leg-nyagobb anyagi áldozatot is meghozni. A konvent által elfogadott Dóczy-féle munkálat alapján kimutatja, hogy ha harmadik fakultással a bölcsészeti szaknak csupán bölcsész-nyelv-tudomány-történeti csoportja állítatnék fel a mat-hematika-tudomány-csoport pedig egyelőre mel-őzetnének, körülbelül évi 200,000 korona hozzájárulással az így tervezett három fakultásos egyetem megvalósítható volna, ilyen összegnek megajánlása pedig Debrecen város anyagi erejét még akkor sem haladná túl, ha az egyetem létesítése a városon névze igen nagy gazdasági előnyöket nem jelentene.

Ifj. Kertész János debreceni tekintélyes polgár pedig a „Debrecen” című lapban a Hortobágy hasznosításának napirenden levő kérdéséről cikkezvén, azt a gondolatot veti föl, hogy amennyiben az általa javasolt hasznosítási mód fogadtatnék el, a város az így befolyandó összegből két millió koronát adjon az egyetem céljára.

Az egymástól teljesen függetlenül két külön helyről elhangzott gondolat, hogy Debrecen városnak az egyete-mért nagy áldozatot érdemes, sőt kell hoznia, széles körök-ben visszhangra talált és 1906 októberében Szabó Kálmán orsz. képviselő, Kardos László nagykereskedő, Váczy János a r. kath., — Reichmann Ármin az izr. hitközség elnöke és ifj. Kertész János indítványt adtak be Debrecen város tör-vényhatósági bizottsági közgyűléséhez, amennyiben, hivat-kozza az egyetem létesítésével járó nagy előnyökre, kéri egyrészt annak kimondását, hogy Debrecen város a debre-ceni református főiskolának egyetemné fejlesztése érdeke-ben az ügy fontosságához méltó anyagi áldozatra kész,

másrészt a főispán elnöklete alatt egy egyetemi bizottság kiküldetését, mely a református főiskolai fűhatóságokkal érintkezésbe lépve, az elérendő cél, az annak megvalósítá-sára szolgáló eljárás, különösen a felállítandó egyetem keretei, a város hozzájárulásának mértéke és e költségek fedezésének módja tekintetében a törvényhatósági bizottság elé három hónap alatt tegyen javaslatot. Ezt az indítványt a törvényhatósági bizottság 1906. november 29-én egy-hangalig elfogadta s az egyetemi bizottságot a főispán elnöklete alatt 40 taggal megalakította.

Néhány nap múlva pedig Padrah Sándor szobozsói kir. közgyűző Hajdu vármegye törvényhatósági bizottsága elé terjesztett a debreceni egyetem érdekében indítványt, mely a decemberi közgyűlésen egyhangalig elfogadtatván, Hajdu megye is alakított egyetemi bizottságot és megkereste a többi törvényhatóságokat is, hogy a debreceni egyetem mellett foglaljanak állást.

A debreceni egyetem ügyében ezek szerint négyes akció van folyamatban. A magyarországi református egyházé, mely protestáns tanárképző intézetet céloz s e célját a debreceni főiskola fejlesztése után látja legkönynyebben elérhetőnek. A tisztántali református egyházkerületé, mint a debreceni főiskola közvetlen fűhatóságáé, melynek célja egyáltalán a főiskola tovább fejlesztése — ha lehet egy-temmé, esetleg csak tanárképző-intézettel kapcsolatos böl-csészeti fakultást is magában foglaló akadémiává. Debrecen városé, melynek célja egyetem nyeresé a városnak. Végül Hajdu megyéé, mely ugyancsak arra törekszik, hogy Debre-cennek egyeteme legyen. — Természetesen, hogy ennek a négyes akciónak csak úgy lehet kívánt eredménye, ha egy irányban halad — egymást erősítve.

Az elérendő cél megállapítása az első feladat. Ez a cél semmi esetre sem lehet más, mint egyetem létesítése. Ezt kívánja a református egyház érdeke is. Mert ha az egyháza névze valóban nagyfontosságú a protestáns tanárképzés, — pedig elvitázhatlannal — az — nemcsak arra kell törekednie, hogy tanárképzője egyáltalán legyen, hanem arra is, hogy ez a tanárképző az államiaknál alacsonyabb színvonalu semmiesetre se legyen. Teljesen figyelmen kívül hagyva azt a nem alaptalanul fölvethető kérdést, vajon lehet-e arra remény, hogy egy akadémiai fakultás körében létesített tanárképző-intézet a teljes tanárképzés, annál inkább a tanár-kepesítés jógával fölruházatnék-e, csupán arra a kétségte-len tényre kell rámutatni, hogy ha a protes-áns tanárképző az államiál alacsonyabb színvonaluként létesítetnék, a protes-áns tanárjelölteknek nagy része távol tartaná magát attól és az államiakat keresné fel, egyrészt abban a remény-ben, hogy e magasabb foku intézetekben többet lehet tanu-lni, másrészt gyakorlati érdekből, mert az alkalmazás-nál kétségkívül magasabbra fogják értékelni ezen magasb foku intézetek által kiállított bizonyítványt. A református egyháznak, ha nem csupán azt akarja, hogy tanárai saját kebelén nőjenek fel, hanem azt is, hogy azok ne kicsinyel-tesseken le a lösbrendű tanárok gyantán, nem szabad a tanár-kepző intézettel kapcsolatos bölcsészeti fakultással, mint akadémiai fakultással megelégedni, hanem egyeteme kell törekednie. Nem szükséges bizonyítani, hogy az egye-tem létesítése a lelkészképzés szempontjából is óriási hord-erejű volna.

Debrecen városnak pedig — és vele együtt Hajdu megyének is — fölitélenül az egyetem az érdeke. Kétség-kívül a debreceni főiskolának bármely fejlesztése közvetlen erkölcsi és anyagi haszonnal jár Debrecen városon és köz-vetlen környékére. Eszerint Debrecen városnak érdekből nem lehet kicsinyelni egy olyan mérvű fejlesztést sem, mely- a bölcsészeti fakultásnak, mint harmadik akadémiai fakul-tásnak felállításában állana. Am az ebből eredő előnyt nem lehet össze sem mérni azzal, mely az egyetemnél hátrama- nék első sorban magára a városon, másodosorban környé-kére is. A nálunk nagy gyakorlati haszonnal is járó legma-gasabb tudományos képesítés, a doktori fok adományozá-sára csak az egyetem jogosult és ennek folytán egy csöppet sem lehet túlzott számításnak venni, ha azt állítjuk, hogy minden egyes fakultáción leg inkább kétszerannyi hallgató fog lenni, ha egyetem, minthaaka dómia létezik. Mennyire növeli

ez a város forgalmát, mennyi szállót hoz a városba, mennyi embert köt az édes emlékek láncával a városhoz, szóval mennyi gazdasági, népességi, tekintélybeli erősödésre vezet — eltekintve a szellemi erősödéstől — felesleges bizonygatni. Aki egy kis számításat teszen, meggyőződhetik, hogy az erkölcsi és szellemi haszonlót eltekintve pusztán gazdasági szempontokból aránytalanul nagyobb előnnyel jár egy — bár csonka — egyetem, mint egy ugyanannyi fakultású akadémia.

Ugy a református egyháznak, mint Debrecen városnak érdeke tehát a debreceni egyetem. Ám — és itt van az elterés — a református egyháznak protestans tanárképzésre van szüksége és eszerint csakis református, vagy legalább protestans jellegű egyetemet tart e célul s ha ez nem lehet, többet ér egy — bár akadémiai jellegű — protestans bölcsészeti fakultással, mint a — bár Debrecenben felállított — állami egyetemmel. Míg Debrecen városnak meg egyetem kell s reá nézve másodrangú kérdés, lesz-e azon az egyetemen egyáltalán tanárképzés s különösen protestans tanárképzés, vagy nemcsak egyeteme legyen.

Azonban — nulla contrarietas. Kétségtelen, hogy egyetemet Debrecenben másként, mint a református főiskola továbbfejlesztésével képzélni sem lehet. Bizonyos, hogy az állam sem létesít itt egy, a létező református főiskolával szemben álló verseny-egyetemet s így arra, hogy az állam által a főiskolától külön, attól függetlenül kapjuk a mostanában sürűn emlegetett harmadik, vagy akár negyedik egyetemet, gondolni sem lehet. Viszont az sem képezhető, hogy a református egyház azért, hogy a harmadik állami egyetemet Debrecen kaphassa, megszüntesse itteni ősi főiskoláját. Debrecennek egyeteme másként, mint a református főiskola egyetemé fejlődésével, nem lehet.

Hogy aztán ez a mostani két — vagy inkább harmadfól — fakultású akademiából alakulandó egyetem tisztán református jellegű tud-e, az más kérdés. Kétségtelen, hogy Debrecen városnak első rangú érdeke csupán annyi, hogy egyeteme legyen — akár protestans felekezeti, akár állami jelleggel. Azonban az is elvitathatatlan, hogy Debrecen városnak a református kollégiummal évszázadok óta fennálló összeforrottsága az egyetemen, mint református főiskolának kiépítése mellett szől s Debrecen város ez évszázados viszony folytán bizonyán közelebb érezhetne magához s inkább magának tarthatna egy református egyetemet, mint egy állami jellegűt.

A protestans egyházaknak az 1791 évi XXVI. törvény-cikk 5. §-a értelmében — amint azt a református egyház legutóbbi zsinatán alkotott s most királyi megerősítés alatt levő egyházi törvények is hangsúlyozzák — kétségtelen joguk van ahhoz, hogy királyi jóváhagyás mellett felső iskolákat — tehát egyetemet is — létesíthessenek. Így törvény szerint egyáltalán nincs kizárva a lehetőége annak, hogy a debreceni református főiskola református, vagy protestans egyetemé alakuljon. Ha pedig az állam kormányja — melynek utján a király a törvényben megállapított jogát gyakorolja, — talán más vallásfelekezetre tekintettel — nem tartaná megengedhetőnek a felekezeti jellegű egyetem létesítését, — érdekelletté a református egyház és Debrecen város közt még akkor sem áll elő, mert hiszen a református egyház bizonyára megelégednék azzal, hogy az ő főiskolájából fejlesztett egyetem a teológiai és a protestans tanárképzés szempontjából fontos bölcsészeti, meg a most is általa fenntartott jogi fakultásra nézve biztosították az ő fennhatóság, egyébként pedig — sőt esetleg a jogi fakultás egyes tanszékeire nézve is — az állam közvetlen intézkedési joga állapították meg. A tisztán felekezeti és tisztán állami jelleg közt vannak átmenetek, amelyeknek pontos megállapítása tekintetében az egyetem létesítésében résztvevő összes faktoroknak módjukban állana határozni.

A tisztviselők fizetésrendezése.

Vecsey Imre főjegyző elkészítette a tisztviselők fizetésére vonatkozó javaslatot, melynek főbb pontjai a következők:

I. A tisztviselők.

A városi tisztviselők fizetésrendezése vonatkozó javaslatot Vecsey Imre főjegyző teljesen elkészítette. A fizetésrendezési javaslat a megyei tisztviselők fizetési törvényjavaslatára alapján készült, viszonyitva a nagyváradi javaslathoz, tekintetbe véve a helyi viszonyokat.

A tervezet 7 fizetési osztályt állapít meg. Minden fizetési osztályban 3 fokozat van és a fokozatos ölmenetet 5 évenként történik. Tizenöt év után, miután csak 3 fizetési fokozat van megállapitva, azok, akik az egyes osztályokban a 15 évet eltöltötték, minden további 5 évben korpótlékban részesülhetnek. Az egyes osztályokba a beosztás a következő:

A polgármester egyáltalában ki van véve a beosztás alól.

A I. fizetési osztályba tartoznak: a főjegyző, az árvászeki elnök, a főjegyző és a főkapitány.

A II. fizetési osztályba soroztattak: a tanácsnokok, a főszámvévo és a főmérnök, aki még külön működési pótlékokat is kap.

A III. fizetési osztályba soroztattak: az első aljegyző, a 3 árvászeki elnök, az I és II. rendőrkapitány, az első számvévo, mint a főszámvévo helyettese, az építész, 3 mérnök, főorvos és erdőmester.

A IV. fizetési osztályban lesznek: a 2 aljegyző, az aljegyző, a házipénztárnok, az adópénztárnok, a négy rendőrkapitány, közlekváltárnok, 2. és 3. számvévo, adófőtiszt és városgazda.

Az V. fizetési osztályba soroztattak: a 3. és 4. aljegyző, közműm, a négy kerületi tisztiorvos (a külsőségi ker. orvos lótarási általányt is kap), rendőrfogalmazók, erdész, pénztári ellenőr, mértékbiteliseit főnök, illeték s birtok nyilvántartó, építő mester, tanács iktató és kiadó, számtarték, muzeumőr, vágóhídi igazgató, vágóhídi gépész, rendőroktató (új állás), városi vegyész (új állás) és két mérnöki rajzoló.

A VI. fizetési osztályba soroztattak: a mátai bíztos, az állatorvos, a közigazgatási- és vámgyakornokok, népfőlkelési nyilvántartó, rendőrségi iktató és kiadó, házipénztári és adópénztári tiszték, irodástisztek, adóketvők, rendőrbíztosok és polgári bíztosok, szállásbíztos, bejelentési hivatali irodástisz, vágóhídi ellenőr, kórházi bíztos, katonai ügyosztályi iktató, kézbesítési ügyosztály vezetője és a segéd levéltárnok.

A VII. fizetési osztályba tartoznak: az irnokok, útmesterek, erdész gyakornokok és a városgazda gyakornok, második kórházi bíztos, adóketvők, végrehajtók és bűntetéspénz behajtók.

II. A rendőrlégénység.

A rendőrlégénység a tervezet szerint szintén részeseül fizetésemelésben. Itt is osztályok és fokozatok állapítottak meg. Külön fizetési osztályba osztattak be a rendőrorrmester és bőrtűn felügyelő, külön fizetési osztályba soroztattak a rendőrtizedesek. (Jelenlegi őrsparancsnok.)

Végül a rendőrök, a rendőrök első és második osztályba soroztattak be.

A hajdulegénység és szolgazemélyzet a rendőrlégénységhez van beosztva s ezeknek is meg van a 3 fokozat.

A fizetési tervezetet hétfőn délután a főjegyző bemutatja a szervező bizottság által ez ügyben kiküldött két tagnak: Juhász Ignác és Fejér Ferencnek és ha letárgyalták, haladéktalanul a szervező-bizottság elé terjeszti.

A Duna-Tisza csatorna.

A Duna-Tisza csatorna ügyében mély tanulmányra és nagy szaktudásra valló fizetett írt *Szávay Gyula*, a debreceni kereskedelmi- és iparkamara t. kára.

Szávay történelmi adatokkal ismertetni az ország régi csatornáit és a régebben fölvetett csatorna terveket. Majd más nemzetek példáit föllelmei, ráter a mi vízi utainkra, a vízi és vasuti fuvardíjakra, csatornaterveinkre általában, végül a Duna-Tisza csatornára. Hibáztatja, hogy a kereskedelmi miniszterium szakközegei szemmel láthatólag a csongrádi torkolat mellett foglalnak állást, holott szerintük is 26 millió koronával kevesebbe kerülne a szolnoki irány építési költsége. Ezenfelül a csatornagazdasági és foglalkozásokat föllendítő hatását nyomban érgeteti az egész vonal mellett, míg a csongrádi iránynál a néptelen, pusztá vidékeken előbb településekre és termelési konszolidációkra kellene vártnunk s aki ismeri a magyar nép röghöz ragaszkodó természetét, mely árvizes vidékeken például inkább tízszer fölkapja ugyanarra a veszedelmes helyre az ő régi házikóját, semhogy odébb vándoroljon kissé, — az tudja, hogy mily sokáig kellene e településekre és birtokkonszolidációkra várni. A magyar ember nem vándorol, ha mégis rászánja magát, könnyebben vándorol Amerikába, mint egy községgel odébb. A szolnoki körzethez tartozó területek nemcsak a nagysága, hanem gazdasági és forgalmi jelentősége is Szolnok felé billenti az igazság mérlegét. A természetiszta az mutatja, hogy e területen — az egész érdeklét területhez mérten — azoknak a mezőgazdasági termékeknek 25 százaléka termett, amelyek a csatornaforgalomban főszerepet játszanak (buza, árpa, rozs, tengeri, zab). A takarmányemű és burgonya, de különösen a só, fa, szén, érc, kő, föld, külön figyelembevétel kér. A felső Tisza mellékvölgyében vannak az ország legnagyobb vasipari vállalatai, Rimamurány-Salgótarján, Krompach-Hernád, Diósgyőr, a Kőburg-féle gömőri vasművek, a tiszolci, chisnyóvízi, dernői vasművek, a beregi Schönbörn gróf-féle s Máramarosban a dolhai, rókamezei, kabolapójanai stb. vasbányászatok. E területen vannak a sajtóvilági nagy szénbányák. Oly nagy közgazdasági érdek fekszik ezeken, amelylyel szemben még a legmesszebb Maros-forrásig kombinált csongrádi érdek sem helyezhető. Számba jön a kérdés elbírálásával a vasuti helyzet is. E szempontból a két végpont össze sem hasonlítható. Szolnoknak teljesen kifejlesztett vasuti háttere van; gőcpont, melyben Tiszántul egész vasutforgalma összefut. A fővonalakat sűrű vicinálisok keresztelik. Szolnok, mint vasuti átrakodó állomás is nagy szerepet játszhatik a messze nyugotra irányuló forgalomban. Arra várni, míg ez a vasuti készség Csongrád mögött is létesül, egyrészt soká tartó, másrészt elkésett várakozás volna. Mindent összefoglalva: valóságos szerencse, hogy amikor a Duna és Tisza felső folyásán a századok óta keresett és áhított ideális felső vonalat meg akarjuk buzni, ott körülbelül egy magasságban két oly geográfiailag jól fekvő, forgalmilag és gazdaságilag kifejlett városra találunk, mint Budapest és Szolnok, melyek közül az egyik az egész ország fővárosa, a másik pedig keleti Magyarország forgalmi érdekeinek s irányainak gyűjtő foka. Igazságosabban, megnyugtatóbban s a jövők távlatáról helyesebben ennek az első alapvető csatornának irányát nem huzhatjuk meg mintha az nyugodt óriásként egyik kezével nyugat, másik kezével kelet gyűjtőszálat fogván, egyesíti azokat a budapest — szolnoki csatornában.

Csendőrkerületi parancsnokság.

Sok szó esett mostanában a Debrecenben felállítandó csendőrkerületi parancsnokságról. Egyes lapok tévesen értesülvén a tárgyalásokról, siettek kijelenteni, hogy a város semmit sem tudott a kormánytól kivinni. Ahelyett, hogy ezen állítás megcáfolásával foglalkoznánk, közöljük a következő miniszteri rendeletet, mely leiratot, melyet városunk közönségéhez intézett. A leirat a következő:

Mult évi rendeletem alapján a Debrecen városában felállítandó csendőrkerületi parancsnokság elhelyezése tárgyában a mult évi december hó 20-án megtartott értekezletről felvett jegyzőkönyvben foglaltakat tudomásul vettem.

Az ezen jegyzőkönyvben foglaltak alapján felhivom polgármester urat, hogy a szóban forgó kerületi parancsnokság részére szükséges: 1 parancsnoki, 1 h. parancsnoki 1 másod törzstiszt, 3 segédiszt, 2 hadbíróági, 3 számvevőégi, 2 ruhakezelő-bizottsági irodaszobát, 1 rakárthelyiséget, 1 ruházat bevizsgálására, 1 könyvtárat, 1 irattárszobát szükséges egy-egy szobát s a melléképítményeket magában foglaló épületnek bérlet utján leendő biztosítása iránt akként intézkedjék, hogy eme elhelyezés folyó évi május 1-jével a létesítendő kerületi parancsnokságnak okvetlenül rendelkezésére bocsátassák.

Megjegyeztetik, miszerint ezen ideiglenes elhelyezés bérletének időtartama csakis az újonnan építendő laktanya elfoglalásának napjáig terjedhet, minélfogva a kötéendő szerződésben kifejezés lesz annak, hogy a bérlet az újonnan elfoglalásának napjával megszűnik s ezen időponton túl a kincstár bért fizetni nem köteles.

A tanostály részére kijelölt Gilányi-féle laktanyán a szükséges tatarozások akként foganatosítandók, hogy ezen laktanya folyó évi május 1-ével a csendőrség által szintén akadálytalanul elfoglalható legyen.

E laktanyáért a használat tartamára az 1879. évi XXXVI. t.-cz 31. §-a) pontja alatt megállapított bér fog fizetettai. Végül a csendőrség végleges elhelyezését illetőleg felhivom polgármester urat, hogy az e célból természetben újonnan építendő laktanyára vonatkozó tervvázlatnak és költségvetésnek elkészítése s hozzáam való felterjesztése iránt intézkedjék, hogy annak alapján első sorban az építkezés kérdésében s azután az esetleges szükséges módosítások s a bérlet felvételére vonatkozó megállapodások eszközölhetők legyenek.

Budapest, 1907. február 7.

A miniszter megbízásából:

Szábó, min. tan.

Debrecen az 1705-iki szécséni gyűlésen.

II. Rákóczi Ferenc tudvalevőleg gyűlést hirdetett 1705-ben Szécséneben. Erre a gyűlésre vonatkozólag igen érdekes feljegyzéseket találunk városunk az évi jegyzőkönyvében a következőkben:

„1705. die 15. Septembris. Annakokáért T. Bíró Ur szép ajándékokkal, 200 ceber borral, 60 hízott ökörrrel, listtel, szallónakkal etc. megindul Váci János és Lévai István atyánkfiaival.

Die 17. Septembris. Oda érkezvén Szécsénebe és az Méltóságokat megudvarolják.

Die 18. Septembris. Az Ország öszvegyül nagy frecentiával, egy igen nagy öreg királyi cifra sátor alá, melynek kerületi alá ezer embernél több beállhatott, holott

az Urak és minden vármegyék követői erős hittel confederatiót tettek, hogy utolsó csepp véréig azon confederatiót, melyben magukat az Austriai Ház által megrottottatott Hazánk és Nemzetünk szabadságának helyreállítására egybeszerkesztették, megtartják.

A Mlgos fejedelem is és a Mlgos Gróf Bercsényi Miklós ur, Telekesi István Egri Püspök és más Papi Rendek hitüket letették.

Instrumentum confederationis csináltak, mely mindnyájan subscrbáltak és pecsételték.

A Nemes Királyi Városok és Követek által comparalván, hittel csatolták magukat az confederációhoz.

A Nemes Vármegyék követői ketten-ketten esküdtenek meg a sátor alatt és azután Zászlóik alá menvén, mindenek, valakik compareállottanak azon formán megeskedtettek.

Az absenkek ellen pedig 500 forint poena praenunciattott.

Die 20. Septembris. Ezek végbemenvén Mlgos Telekesi István Egri Püspök és Nemes, Heves és Küllő Szolnok uniók Vármegyéknek Örökös Pöispánja Moizest vévén fel példál, miképpen bujdosott el Egyiptomból, az Isten égő csipkebokoról miképpen szállította meg s küldötte a Pháráhó igája alatt nyomorgó és nyögő Izráel népének megszabadítására és Moizes mellé, midőn magát rebegősséggel mentegeté, miképpen rendelte az ő ékesen szóló atyafiát Áront ect.

A Magyar Nemzetnek is állapottját, mikép jött erre a földre Istennek vezetéséből, mikép tért keresztényhitre az Pogányságból, minemű erős, egymást értő, más Nemzetekkel triumpháló nép volt, mely dicsőséges királyi voltának és végre mint esett az Ausztriai Ház birodalmába, s azzal régi szabadsági min csonkítottattanak meg, bőv oratóival declaralván és azzal concludalván. Mi vagyon több hátra, hanem a mint a mi vastag Magyarjaink szoktak szólni: ember kell a gátra.

Applikálta bőv beszéddel mindezeket Mlgos Fejedelmünkre és bujdosásában Isten vezéréséből mellé adott Mlgos Bercsényi Miklós Grófa nagyságára.

Mise és Létániával hosszasan celebráltatván, Páter Péter András, Auraniai Püspök és Egri Captalanbeli Canonok s más egynehány öreg renden levő Papok által, az Ország népe elszlott.

Az napon Háromszáz tálnál több vétetett fel egy-egy fogásban.

Ami borunkkal, melyet vittünk, vendégteltett meg nagyobb része az országnak, az Egynehány Urakon kívül, akik más Borokat ittanak.

Nagy vigaság, muzsikálás, trombitálás, vívát kiáltás volt majd egész estig.

Mi elmaradánk a conföderatióból, nem esküdtezték meg követünket, mint másokat, kétségkívül a Partiumhoz gondolván bennünket.

Megparancsolta szorosan a Fejedelem, hogyha a német erre jön, meg ne várjuk, hanem Városunkat pusztán hagyván, előre elmenjünk.

A muzeumból.

* Vettük a következő levelet:

Tekintetes Szerkesztőéég!

Mi Debreczen sz. kir. város muzeumának ez idő szerint való gondviselői jelen levelünknek rendiben adjuk tudtokra mindeneknek, akiknek illik, hogy amidőn a megnevezett városi muzeum felügyelő-bizottságának következő tagjai:

Oláh Károly közművelődésügyi tanácsnok, elnök, Lőfkovits Arthur ékszerész, igazgató, dr. Boldiár Kálmán tb. tanácsnok és rendőrkapitány, dr. Ferenczy Gyula akadémiai tanár, a debreczeni ev. ref. főiskola anyakönyvtárnak főkönyvtárnoka, Maurer Emil földbirtokos, Péter Gábor vásárbíró, tiszteletbeli muzeumi ör, dr. Török Péter ev. ref. főgimnázium tanár és Zoltai Lajos muzeumi, a bizottság jegyzője különféle ügyek felett való tanácskozás végett az Urnak 1907-ik esztendőjének januárius hava 31-én egybegyűltenek: muzeumunknak 1906. évi állapotáról szerkesztett jelentésből igen nagy örömmel győződött meg a bizottság arról, hogy a debreczeni hirlapok tekintetes szerkesztői és munkatársai az egész elmúlt esztendőben szíves készséggel közölték mindig muzeumunk híradásait. Ily módon azon hatalmára erőnél fogva, mellyel a sajtó a maga olvasó közönségére hatni tud, a mi igaz és jó ügyünknek is megbecsülhetetlen szolgálókat tettek. Bizottságunk örömet ismeri el, hogy a helyi lapok emez önzetlen támogatásának kiváló része van muzeumunk erősödésében és gyarapodásában.

Ugyanazért elmulasztatlan kötelességnek tarja, hogy hálásan megköszönje ezt a hathatós segítséget. De nem térhet ki ami a kérés elől sem, hogy a tekintetes szerkesztő és hirlapíró urak a jövőidőben se vonják meg eddig tanúsított jóakarukat serdülő közművelődési intézményünköt.

A muzeumi bizottságnak ezt a hálás köszönetét és bizodalmas kérését tolmácsoljuk ezuttal jegyzőkönyvünk értelmében írott jelen levelünk által a tekintetes Szerkesztőégek előtt.

Kiknek maradtunk hazafias üdvözléttel

Debreczen, 1907. évi február hó

tisztelettel:

Oláh Károly,
tanácsnok, bizottsági elnök.

Zoltai Lajos,
muzeumi, bizottsági jegyző.

*
Negyvennyolcas honvédek a városi muzeumban. A városi muzeum mult év elejétől fogva teljesen ingyenes megnyitási napjain felvirágzóul egy sajtó termeiben, mint a Csokonai-ereklyék gyűjteményében felvirágzó az egyenruhás 48 as honvédek alkalmazza. E szolgálókat az elagott, szegény, keresetképtelen embereket, szabadságharcunk vitézeit tisztességes díjazásban részesíti, ami rájuk néve, akik igen isészen tengődnek, nagy jótétemény. A muzeumi bizottság egyelőre, a mult esztendőben meg az idén, társadalmi gyűjtéstől tudta megszerezni a díjazáshoz szükséges összezeket. A mult évi gyűjtés 600 koronát eredményezett. Ebből személyenként és megnyitási naponként előbb 1—1, június 9-től fogva pedig a muzeumi bizottság határozata alapján 2—2 koronát fizetve a felváltva hármassával alkalmazott öreg honvédeknek, 1906-ban összesen 484 kor. 34 fillért használtak fel, 115 kor. 66 fillér pedig megmaradt. Hogy pedig 1907-ben is biztosítva legyen a szegény öreg honvédek díjazása, ez év elején muzeumunk vezetői a muzeumi bizottság belegyezése mellett ismét gyűjtést rendeztek, amelyből 645 korona folyt be. E szép sikerű gyűjtéshez következő urak és vállalatok voltak szívesek hozzájárulni: Lőfkovits Arthur 50 koronával; Debreczeni Ipar- és Kereskedelmi-Bank, Takaréék és Hitelintézet, Alföldi Takarékpénztár, Közgazdasági Bank, Debreczeni Kölcsonös Segélyös-Egyület, Debreczeni Hitelbank, Általános Takarékpénztár, Első Magyar Általános Biztosító Társaság debreczeni fiügynöksége, István gőzmalom, Kaszinó, Kenyeres Károly 20—20 koronával; Debreczeni Első Takarékpénztár, Korona Takaréék és Hitelszövetkezet, Polgári Takaréék és segélyös szövetkezet, Gróf Ferenc prepost-plébános, Foncziéra főügynöksége, Debreceni helyi vasút, Debreceni termény- és áruaktár, Kardos László, dr. Engel Ignác, Kandel Ferenc, Geiger Simon, Horváth János, Polgári Bálint, Fried Emil, dr. Ujlassy József, Polgári József 10—10 koronával, Németh András és Társa, Reichmann Armin, Rosenfeld Salamon, dr. Lukács Emil, Rossinger Lajos, Fisch Ignác 6—6 koronával. Szent Királyi Tivadár, Debreceni Leszámoló Bank, Magyar-trancia biztosító Társaság vezér

ügynöksége, Stern József és testvére kefégyár r.-társaság, Erber és Fleischmann cég, Lusztig Károly, Forrai Ernő, Erőtakarmány-gyár, Sesztina Lajos cég, Vidoni testvérek szalami gyára, Weichinger Károly, Dankó Béla, dr. Sz. Szabó László, Balogh István. gr. Degenfeld József, Biczó Gyula, ifj. Horváth János, Mihalovits Jenő, Váci János, Kőzponti-Bank, Gebauer Károly, Kövesdy Imre 5—5 koronával; Hortobágy gőzmalom, Bekény Péter, Tóth Gyula cég, Drucker Mór, Nagy Jakab 4—4 korona Áron Jenő, dr. Legányi Gyula, dr. Kocsár Gábor, Móriás Ferenc, Nasch József, Riesz Henrik, Lamprecht Frigyes 3—3 koronával; Léva Ferenc, ifj. Moskovits Miksa, Tóth Béla, Rácz Herman, Grósz Nagy Ferenc, Kovács Gyula, dr. Bruckner Ernőné, Szikszay Lajos, Kaszanyitzky Andor, Ungár Albert, Tafler Ignác, Nagy Albert, Szilcz Ferenc, id. Bányai István 2—2 koronával. A begyűlt összeg a Kereskedelmi Iparbanknál 12,337. számú betéti könyvön van elhelyezve. A begyűlt adományokat nyilvánosan nyugtázva, — a jöszívű adakozóknak halálan mond köszönetet a városi muzeumi bizottság.

Apróságok a világ minden részéről.

Austin (Texas) körül az időjárás egészen nyárias. A gyümölcsök mind virágzik. — Az egész földön forgalomban levő ezüstérem 100,000 tonát nyom. — Indiában 25 millió akker földterület öntözőcsatornával van ellátva. — Idaho államban a téli választásokon öt nőt választottak meg megyei pénztárosnak és tizenhetet iskolafelügyelőnek. — Újságot imi először a kinaik kezdtek. Azt mondják, hogy a „Birodalmi Tudósító” már 1500 év óta megjelenik. — A teve erre fontot könnyen elvisz a hátán, a ló alig bír el többet 500 fontnál. A teve átlag 50 évig, a ló csak 15 évig él. — A legdrágább papírpénzt a kinaik adták ki Krisztus születésének előtti 2587 esztendővel. A bankon rajta volt a pénzkiadóesájító neve, a bank értéke számokban és írásban kifejezve s a bankjegy tetején ez a mondás állott: „Keress, amennyit tudsz és költés mennél kevesebbet”. — A svájci szövetségi tanács elhatározta, hogy 20 millió frank költséggel vasutat épít a Matterhorn-hegycsucs (11,000 láb) tetejére. — Angliában évenként 4 millió gallon ragasztószert használnak el levélbolyog ragasztására. — Norvégországban a férjnek és feleségnek nem kell két jegyet venni a vasuton, hanem csak másfelet. — Nem minden makaróni jön Olaszországból. Lyon francia városban a mult esztendőben 33 millió dollár makarónit gyártottak. — A világ legmagasabb fája Ausztráliában, Melbourne mellett vannak. Némely fa magassága 300 láb. — Sóbányában, vagy serfözében dolgozók sohasem kapnak kolerát, skarlátot, influenzát és hideglelést. — A francia színházak jövedelmük tíz százalékát a szegényeknek adják. E révén a szegények 15 millió dollárt kapnak évente. — Az egész földön 1 750,000 akker földterületen természetnek dohánnyt. — Az egész világ statisztikáját ha összevetjük, azt látjuk, hogy minden kétezer ember közül kilenc vagy sikeit, vagy vak, vagy néma, vagy gyengeelméjű. — Afrikában három millió keresztény vallású néger él. — Az Egyesült Államok bankjainak alapítóje, főlölege és forgópénze 16,462,470,465 dollár, azaz csak 6400 millióval kevesebb, mint az összes külföldi országok ilyenmő pénzének összege. — Perui (Dél-Amerika) ősi sirokban bányalatos, gyárilag szőtt holmit találtak, ami azt mutatja, hogy a több mint ezer éve kihalt inkák törzse már tudott a szövőgéppel bányi. — A Szaharapuszta fél olyan nagysága, mint az Egyesült-Államok területa. — Amszterdámban 1000 gyémántkőszőrűs dolgozik. — New-Zeoland parlamentje a mult évben 9185 dollárt szavazott meg, hogy a new-zealandi labdjátsékosok részve-

hessenek az Angliában tartott versenyen. — A Málta-szigeti vasutak a világ leglassabb vasutai. — A híres kávétermelő Jáva szigetének erős versenytársa akadt Szumatra szigetében, hol éppen annyi kávé terem már, mint Jávában. — A lakosság számához aránytva, Amerikának ötször annyi vasutja van, mint Európának. — Az első villamos órát Smith J. készítette Leedsben, 1840 ben. — Hat svájci egyetemen 2193 nő tanul. A nők legnagyobb része orosz. A berlini egyetemen 486, Lausanneban 399, Genfben 343, Zürichben 276 nő tanul. — A világ összes bányáiban mintegy 3.300,000 bányász dolgozik. — London város adóssága 220 millió dollár.

Hirek.

— **Hadmentességi díjak befizetése.** A városi adóügyi osztály felhívja a hadmentességi-díj fizetésére kötelezeteket, hogy február hó folyamán okvetlenül jelentkezzenek, mert ellenkező esetben hadmentességi díjuk hivatalból lesz megállapítva és ezen felül késedelmiükért meg is lesznek büntetve. A cselédtartó gazdákat és iparosokat figyelmezteti az ügyosztály, hogy a jelentkezésre utasítás cselédekét és segédjeiket.

— **Személyi hír.** Kovács József polgármester és Király Gyula tanácsnok a sáskairtas ügyében tartandó ankétóra Budapestre utaztak.

— **A fakompetencia.** A városi tanács a ház után való tűzifa kiadásának határidejét márczius 15-éig meghosszabbította.

— **Városunk vendégei.** Szatmár sz. kir. város tanácsa megkereste városunk tanácsát és jelezte, hogy mivel közkórházat akar építeni, több városok kórházat, ezek között városunk kórházat is tanulmányozni óhajtják. A bizottság február 18-án érkezik városunkba. Városunk tanácsa meleg hangu átiratban vett tudomást vendégeink érkezéséről, biztosítván a küldöttséget szives látásról és kalauzálásról.

— **Uj pályázat.** A városi tanács 1907 márczius 5-iki lejárattal uj pályázatot hirdet a villamos mű gépésmérnöki állására. Az uj pályázatban a pályázati feltételek közt olyan változtatás van, hogy a megválasztott véglegesítés esetén szabad lakást, fűtést, világítást és a tiszta jövedelemből bizonyos százalékot kap.

— **Házbér és házostály adó.** Az 1905, 1906. és 1907. évekre szóló házbér és házostály adók kivetési lajstroma elkészülvén, az a városi adókiivető hivatalban 1907. évi február hó 12-től 20-ig 8 napi közszemlére lesz kitéve. — Miről az adóköz közzétét oly felhívással értesítjük, hogy e lajstromok a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők s esetleges felszólalások a közszemlére kitélt követő 15 nap alatt a városi adóügyi osztálynál írásban beadhatók.

— **Péztárvizsgálat a városházán.** Szerdán délelőtt Westprémy Zoltán főispán vezetése alatt péztárvizsgálat volt a városi házi pénztárban. Mindent rendben találtak.

— **A város adománya hazafias célra.** Szászváros szobrot akar állítani két nagy szülöttjének: gróf Kun Kocsárd 1848-as forradalmi főispánnak, aki mint várfogoly hunyt el és testvérének, gróf Kun Gézáknak, akinek a magyar református egyház és a tudományosság köszönetet szokat. — Debrecen városát a szoborköltöskégre való hozzájárulásra kérte fel Szászváros előjárósága s természetesen elöl nem fog elzárkózni.

— A menetjegyiroda társaskirándulásai. A dalmát tengerpartról verőfényes tavaszi időről adnak hírt és így a február 21-én induló társas-utazás, amelyet a Menetjegyiroda Bosznian, Hercegovinán át Dalmáciába és a magyar tengerpartra rendez, bizonyára élénk érdeklődéssel találkozik. Mivel ez utazásra csak bizonyos korlátozott számban fogadhatnak el résztvevőket, igen ajánlatos, hogy a résztvevő szándékozik mielőbb jelentkezzenek. A kirándulótársaság Bosznianban és Hercegovinában az illetékes körök részéről különös figyelemben és előzetesnyesben fog részesülni. A részvételi díj az összes költségekkel együtt az I. osztályban 250 korona, a II. osztályban pedig 200 korona, amely összeg éppen úgy, mint a többi társas-utazás díja, kivánatra 20 koronás utólagos havi részletekben is fizethető. A Központi Menetjegyiroda (Budapest, Vigadó-tér 1.) az 1907. évi társas-utazásairól részletes prospektust adott ki, amelyet díjtalanul megkér mindenkinél, aki ez iránt hozzáfordul.

— A gyógyszerári jog díja. A közgyűlés tudvalevőleg elhatározta, hogy föliratban arra kéri a kormányt, engedje meg, hogy a gyógyszerártárgadományozásokor, vagy a kórházak átruházásakor a főváros díjat szedhessen. A tanács most azt a javaslatot tette, hogy a főváros 2000 koronától tízezer koronáig terjedő összeget szedhessen a patikának fekvése, értéke és jövedelmezősége szerint.

— Nagy-Budapest. A kormány tudvalevőleg a parlamentben is kötelezettséget vállalt a fővárosi törvény revíziójára. Az új törvény kapcsán meg akarják állapítani azt is, hogy mely községeket csatoljanak a fővároshoz. A kérdés elsősorban a főváros pénzügye szempontjából fontos s azért a polgármester megbízza Harrer Ferenc dr. tanácsjegyzőt, hogy tanulmányozza a szomszédos községek közigazgatását, pénzügyi helyzetét és egyéb dolgaiat. Különös fóladata volt Harrer Ferenc dr.-nak annak a megvizsgálása, hogy az egyes községeknek Budapesthez való csatolása milyen mértékben terhelne meg a főváros háztartását. A belügyminiszter felhívta az illető községek elöljáróságát, hogy a főváros kiküldöttjének minden adatot adjanak a rendelkezésére. Harrer Ferenc tanulmányát befejezte. Huszonhat községben járt s most teszi meg a jelentést. Bárczy István polgármesternek azonban szóbelileg már referált a tapasztalatokról. Értesülésünk szerint Harrer három csoportba sorozta a községeket. Az első csoportba sorolja: Újpestet, Rákospalotát és Erzsébetfalvát. Ez a három község szerinte minden tekintetben megérett arra, hogy a fővároshoz csatolják. Jelentékenyebb mértékben nem terhelne meg a főváros pénzügyét a három községnek a becsatolása. Különben is össze van építve a fővárossal s a község meg lehetőségen rendezett. A második csoportba körülbelül tizenhat községet soroz, többnyire a Duna mentén fekvő községeket le egészen Kistényéig. Ezeknek a községeknek a lakossága Budapestből él. Minden érdek a fővároszhoz köti ezeket a községeket, de anyagi helyzetük nem engedi meg a fővároszhoz való csatolásukat, mert a főváros nem bírná meg a bekapcsolás folytán rájót terheket. Mivel azonban ezeknek a községeknek a megóvával semmiféle érdekközösségük nincsen s minden érdekük a fővárossal van, ezeket a községeket a fővárosnak mint törvényhatóságnak a felügyelete alá helyezné. Ugyanazt a viszonyt teremtené meg, amely ma a megye és a község között van. A főváros felügyelete alatt úgy lehetne fejleszteni ezeket a községeket, hogy idővel egyesíthetők legyenek. A harmadik csoportba a távolabb fekvő hét község tartozik, amelyeken k

a fővárossal olyan szoros érdekkapcsolatuk nincsen. Ezek megmaradnának úgy, amint ma vannak.

— A nagyerdői gyógyfürdő. Hányan vannak városunkban is, akik elmennek hidegvíz kúrára messze idegenbe, tengerpart dőlözva, holott a hidegvízgyógyudort ép úgy használhatnák a Nagyerdőn, hol a vízgyógyudor minden modern eszköze, a fürdőbőről elismert szak-tudománya, lelkiismeretes gyógykezelése rendelkezésre áll. A fürdőbőről Balkányi Ede dr. főorvos a legnagyobb áldozatkészséggel tartja fenn a fürdőt, nagy költséggel felszerelte azt a modern higiénia minden eszközeivel elő és első áron karúthatatja magát mindenki, mind seholt a világon. A víz alkalmazása gyógycélokra, hőmérsék-, alak- és időtartam tekintetében oly sok változatosságot enged, hogy azt a legkülönbözőbb betegségeknek eredményel alkalmazhatjuk. Általában a vízgyógyudor edzőleg, éltetőleg és erősítőleg hat. Az anyagcsere fokozódása, az idegrendszernek kedvező befolyásoltatása által a beteg szerveknek megváltozott működését idéztetik elő. Sem fiatalja, sem öregje nem zárandó ki a hidegvízgyógyudor alól. A fiatal szervezet erőteljesebben fejlődik és gyarapszik mellette, míg a magasabb korban a hanyatló erőket felélénkíti és a lassan működő szerveket felrészíti. Eredményel alkalmazható tehát a vízgyógyudor és annak különféle alakjai: 1. Súlyos betegségek utáni elgyengülésnek. 2. Erősödési és edzési szempontból, a légzőszerveknek hurto állapotra való hajlamlánál. 3. Táplálkozási zavaroknál, u. m. vészerényesség, sápkór, kövértség, közsvény, görvélky és czukorbetegség. 4. Gyomor-, bél- és májbetegségek. 5. Vérkeringési zavaroknál, vértúlús- és aranyeres bántalmaknál. 6. Rheuma- és idegbántalmaknál. 7. Az idegrendszer megbetegedésénél, a neurastheniánál, ennek sokoldalú jelenségeinél, a mint: fejfájás, szédülés, fejnemű, levertség, szellemi és testi kimerültség, álmatlanság, asthma, ideges szívbántalmak, a gyomor-, bél és nemi szervek neurastheniájánál, hysteriánál, Basewood-féle betegség, görcsös és hűléses állapotoknál. — A nagyerdői hidegvízgyógyintézet modern és czél szerű berendezése, fekvése és kitűnő puha vize fölőtte alkalmas tényezők a vizikúrának sikeres használatára. Fővárosi szakértői szemlélyzet végzi a teendőket, az árák mérsékletek. Orvosi felügyelet. Az intézet egész nap nyitva férfiaknak: d. e. 9 óráig és d. u. 3-8 óráig; nőknek: d. e. 9 órától d. u. 5 óráig Kiki keresse meg elvesztett egészségét a nagyerdői hidegvízgyógy intézetben.

— ELADÓ BOR. Érmelléki, díszesi az eszernyolcszónyolcvanas évekből, mintegy 50 hektoliter, valamint 1903. és 1904. évi ugyannyolc rízling 20-25 hektoliter eladó. Medgyaszay Miklós árvaszéki ülőknél (városház I. em. 23. ajtó)

Szerkesztői üzenetek.

K. F. Kisvárdá. A nevezett család neve nem fordul elő a városi levéltár mutatókönyvében.

Egy bizottsági tag. Mi nem látjuk olyan sötétnek a helyzetet, és bár mi is szeretnénk, ha a városi tanács okos előterjesztési és a nagy közönség jogos ohajtási teljesülésének, a családokért éppen nem okoljuk a polgármestert, aki a város ügyeit lelkiismeretesen és a legtisztelremlőbb jóakarattal vezeti. Méltóztassék tehát türelemmel lenni. Az idő meghoz mindent. Még csak azt jegyezzük meg, hogy a miniszterekkel polemia nem bocsátóznunk, mert ez már csak azért sem vezetne célhoz, mivel az illető miniszter uraknak bizony több dolgot van, hogyssem a vidéki lapok sármait olvasgassák.

O. I. Nyiregyháza. Új pályázat lesz hirdetve. A pályázati kérvények benyújtásának határmárcius 5.

Karász. Az illető izraelita vallású, a magyar nemességét abban az időben kapta — állítólag jó pénzért, — mikor a választásokra sok pénz kellett. Családi viszonyait nem ismerjük; annyit azonban mondhatunk, hogy bírtoka több 10.000 holdnál.

L. Budapest. A két címert megfelelő festéssel elküldtük. A küldött összeget éppen fedezte a kiadások.

Jászútr szerk. Jászberény. Megtisztelő sorokat a felelős szerkesztő közzöm; viszontzasul postára tett egy tárcsa cikkelty. Máskor is szivesen. Cserepéldányt küldünk.

Aggódó apa. Méltóztassék gyűfemmel elolvanni Kun Béla dr. jogakadémiai tanárnak lapunk mulkörti és mai számban megjelent cikkelty. Többsöt és jobbat mi sem mondhatunk.

Tisztviselő. A fizetés rendezési javaslat készen van és legközelebb már érdemi elbírálás alá kerül. Amennyire futólag áttekinthetők, a jogos igényeket kielégíti. Mi is abban a nézetben vagyunk, hogy az új fizetésrendezési javaslatot 1907 július 1-én kellene életbeléptetni, mert hsz a megérettési viszonyok nem hogy javulnának, hanem ellenkezőleg, rosszabbodnak napról-napra.

Appelláló. Mi nem nézzük azt, hogy ki írja a cikkeltyeket, hanem azt nézzük, hogy jó és helyes dolgok ir-e az illető. Azért tehát méltóztassék beküldeni a cikkeltyt és ha megüti a mértéket, szivesen közöljük.